ROLUL INSPECȚIEI JUDICIARE ÎN RESPONSABILIZAREA PREȘEDINȚILOR INSTANȚELOR DE JUDECATĂ

Natalia CRECIUN, doctorand, lector universitar,
Universitatea de Stat din Moldova,
Facultatea de Drept, Departament Drept Public

Summary: *The purpose of the paper is to argue the role of the Judicial Inspection functioning within the Superior Council of Magistracy in increasing the responsibility of court chiefs through the principle of good self-government of national justice. Investigating the issue, we concluded it to be possible through exercising by the Judicial Inspection the following competences: verifying the organizational activity of courts, examining the petitions on the judicial ethics and the complaints on possible disciplinary offences committed by judges and verifying the basis of rejection by the President of the Republic of Moldova or by the Parliament of the proposal to appointment in the function of court president or vice-president.*

We emphasized the importance of evaluating professional performances of court chiefs in the same manner as in the case of other judges. At the same time, we illustrated the specific role of court presidents in comparison with their fellow judges, taking in consideration their double mission – as a judge and as a manager. Special attention should be paid to the conditions and methods of control: the independence and the impartiality of judges should be protected in any case.

Key-words: Judicial Inspection, court chief, responsibility, jurisdictional functions, managerial functions, justice independence.

Preliminarii. Societatea contemporană – care este o veritabilă societate informațională, diversificată din punct de vedere cultural-valoric - acordă atenție sporită funcționalității Justiției naționale, în contextul în care anume sistemul Justiției este responsabil de soluționarea obiectivă a unui număr impunător de litigii, în care sunt implicați, direct sau indirect, membrii acestei societăți. Din aceste considerente, este foarte importantă promovarea unor programe eficiente în activitatea nemijlocită a instanțelor de judecată, alături de asemenea criterii calitative precum profesionalismul și integritatea judecătorilor. Rolul membrilor administrației instanțelor de judecată în detectarea și punerea în aplicare a celor mai bune metode și strategii de organizare a muncii judecătorilor și a personalului instanțelor este unul decisiv, alegerea celor mai potrivite planuri manageriale aparținînd președinților instanțelor de judecată. În context, responsabilizarea subiecților menționați constituie o prioritate în procesul de consolidare a Justiției naționale și o misiune importantă a organului de autoadministrate judecătorească.

Scopul cercetării. Scopul prezentei cercetări este de a deduce și a argumenta rolul Inspecției Judiciare din cadrul Consiliului Superior al Magistraturii în responsabilizarea președinților instanțelor de judecată, prin prisma principiului bunei autoadministrări a Justiției naționale.

Ilustrarea statutului specific al președinților instanțelor de judecată. Statutul specific al președinților instanțelor de judecată este explicat prin faptul că aceștia au o dublă misiune: a) de judecător, în calitate de unicul purtător al puterii judecătorești și persoană investită constituțional cu atribuții de înfăptuire a justiției[1]; b) de conducător al instanțelor de judecată. Prin cumularea acestor două

[1] Art. 1 alin. (1), (2) al Legii cu privire la statutul judecătorului, nr. 544-XIII din 20.07.1995. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 15-17, din 22.01.2013.

calități, nu se aduce atingere unității statutare a judecătorilor, consacrate normativ; or, unitatea statutului de judecător înseamnă că judecătorii din toate instanțele judecătorești au un statut unic, însă se disting între ei prin împuterniciri și competență[1]. Continuarea judecării cauzelor de către președinții instanțelor de judecată este salutată și la nivel european[2], în acest mod fiind menținut profesionalismul celor vizați și apropierea de provocările zilnice ale muncii unui judecător.

Cadru normativ național. Potrivit *Legii privind organizarea judecătorească,* instanţele judecătoreşti sunt conduse de câte un preşedinte. Preşedinţii instanţelor judecătoreşti sunt asistaţi de vicepreşedinţi. Vicepreşedinţii curţilor de apel şi ai Curţii Supreme de Justiţie exercită, concomitent, şi funcţia de preşedinte al colegiilor formate în cadrul instanţelor[3].

În exercitarea atribuțiilor, președintele instanței judecătorești: participă la examinarea cauzelor distribuite; aprobă componența colegiilor și coordonează activitatea acestora; coordonează activitatea judecătorilor pentru a asigura judecarea cauzelor în termen rezonabil, asigură specializarea și perfecționarea profesională a judecătorilor instanței; decide asupra necesității de a examina colegial unele cauze; constituie completele de judecată; verifică procesul de repartizare aleatorie a dosarelor; conduce activitatea de generalizare a practicii judiciare și de analiză a statisticii judiciare; examinează petițiile, în condițiile legii, cu excepția celor care țin de acțiunile judecătorilor în înfăptuirea justiției, precum și de conduita acestora; reprezintă instanța de judecată în relațiile cu autoritățile publice și cu mass-media; numește în funcție funcționarii publici și personalul contractual al secretariatului instanței; aplică sancțiuni disciplinare și adoptă măsuri de stimulare a personalului secretariatului instanței judecătorești etc[4].

Atribuțiile specifice președinților judecătoriilor și ai curților de apel, precum și cele ale președintelui Curții Supreme de Justiție sunt enumerate inclusiv în *Regulamentului cu privire la ordinea internă a instanțelor judecătorești*[5], respectiv în *Legea cu privire la Curtea Supremă de Justiție*[6].

Generalizînd, suplimentar competenței de examinare a cauzelor distribuite, președinții instanțelor de judecată exercită atribuții specifice în următoarele domenii: buna desfășurare a raporturilor de muncă în unitate, asigurarea disciplinei muncii în colectiv, verificarea corectitudini distribuirii aleatorii a cauzelor către judecători, generalizarea practicii judiciare, reprezentarea instanței în raport cu alte instituții. Intervenția în domeniile enumerate înseamnă atât recunoașterea unor prerogative complementare conducătorilor instanțelor de judecată, dar și impunerea unor obligații adiționale; or, de ei și de calitățile lor manageriale depinde, în mare măsură, buna organizare și funcționare a instanțelor. Prin urmare, vorbind despre evaluarea performanțelor președintelui instanței de judecată, avem în vedere capacitățile sale judiciare, dar și manageriale, *management* însemnînd „activitatea și arta de a conduce”, „știința și tehnica organizării și conducerii” unei unități[7].

Responsabilitatea președinților instanțelor de judecată. În general, principiul care vorbeşte despre responsabilităţile judecătorului acoperă relaţia dintre sarcinile judecătorilor şi puterile acestora. Judecătorilor ar trebui să le fie atribuite puteri corespunzătoare pentru a le asigura independenţa totală în îndeplinirea sarcinilor[8]. Totuși, revenind la responsabilitatea președinților instanțelor de judecată, constatăm că este una mai consistentă decât a celorlalți judecători, ei având multiple roluri: de a reprezenta instanța și colegii judecători, de a asigura buna funcționare a instanței și de a desfășura funcții jurisdicționale; în realizarea sarcinilor, ei trebuie să protejeze independența și imparțialitatea instanței și a judecătorilor individuali[9].

În baza relatărilor expuse, este demonstrat statutul specific al președinților instanțelor de judecată

[1] Art. 2 al Legii cu privire la statutul judecătorului, nr. 544-XIII din 20.07.1995. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 15-17, din 22.01.2013

[2] Par.15 of the Opinion N 19 (2016) of the Consultative Council of European Judges (CCJE) on The Role of Court Presidents, Strasbourg, 10 November 2016. https://rm.coe.int/1680748232 (vizitat 30.05.2018)

[3] Art. 16 alin.(1), (2), (2[1]) al Legii privind organizarea judecătorească, nr. 514-XIII din 06.07.1995. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 58, din 19.10.1995.

[4] Art. 16[1] alin. (1) al Legii privind organizarea judecătorească, nr. 514-XIII din 06.07.1995. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 58 din 19.10.1995.

[5] Pct. 10 al Regulamentului cu privire la ordinea internă a instanțelor judecătorești, aprobat prin Hotărârea CSM nr. 503/17 din 03.06.2014. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 397-399, din 31.12.2014.

[6] Art. 7 alin. (1) al Legii cu privire la Curtea Supremă de Justiție, nr. 789-XIII din 26.03.1996. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 196-199, din 12.09.2003.

[7] Dicționarul explicativ al limbii române (ediția a II-a revăzută și adăugită). Editura Univers Enciclopedic Gold, 2009. https://dexonline.ro/definitie/management (vizitat 30.05.2018).

[8] Pct. 39 al Memorandumului explanatoriu al Recomandării nr. 94(12) a Comitetului de Miniștri către statele membre privind independența, eficiența și rolul judecătorilor, 13 octombrie 1994. https://www.csm1909.ro/274/3626/Documente-interna%C5%A3ionale (vizitat 30.05.2018).

[9] Par. 6 of the Opinion N 19 (2016) of the Consultative Council of European Judges (CCJE) on The Role of Court Presidents, Strasbourg, 10 November 2016. https://rm.coe.int/1680748232 (vizitat 30.05.2018)

în coraport cu judecătorii care nu exercită funcții manageriale. În cele ce urmează, vom sintetiza rolul organelor de autoadministrare judecătorească în verificarea faptului exercitării corespunzătoare a atribuțiilor de către președinții instanțelor de judecată.

Rolul Inspecției Judiciare în responsabilizarea președinții instanțelor de judecată. Ținând cont de dubla misiune a președinților instanțelor de judecată – cea de judeca și cea de a conduce - vom distinge rolul Inspecției Judiciare în domeniul verificării modului de exercitare a atribuțiilor jurisdicționale, precum și a celor manageriale. Acest lucru este posibil prin intermediul realizării de către Inspecția Judiciară a competențelor stabilite în art. 7^1 alin. (6) lit. a), b), b^1), d) al *Legii cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii*[1]: prin verificarea activității organizatorice a instanțelor de judecată, examinarea sesizărilor cu privire la fapte ce pot constitui abateri disciplinare comise de judecători, examinarea petițiilor privind etica judiciară, precum și prin verificarea temeiurilor respingerii de către Președintele Republicii Moldova sau de către Parlament a propunerii privind numirea în funcție de președinte sau de vicepreședinte de instanță.

În procesul verificării activității organizatorice a instanțelor de judecată Inspecția Judiciară exercită un veritabil control, acesta fiind apreciat drept funcție a managementului și atribut al conducerii[2]. Inspecția Judiciară verifică toate componentele activității organizatorice a instanțelor de judecată, care includ activitatea judecătorilor și a personalului angajat (lucrătorii cancelariilor, arhivelor, grefierii, asistenții). Responsabilizarea, pe această cale, a președinților instanțelor de judecată, are loc atât prin verificarea lor în calitate de judecători, cât și în calitate de manageri. Astfel, deopotrivă cu activitatea altor judecători, președinții instanțelor de judecată sunt verificați în următoarele domenii: desfășurarea ședințelor în condiții adecvate, asigurarea ordinii și solemnității ședințelor, înregistrarea acestora, soluționarea cauzelor în termene rezonabile, pronunțarea, redactarea și comunicarea hotărârilor în termene legale, perfecționarea profesională[3], etc.

Suplimentar, activitatea președinților instanțelor de judecată este verificată prin evaluarea criteriilor de exercitare a atribuțiilor manageriale, acestea vizînd: aptitudinile manageriale, eficienţa organizării activităţii, asumarea responsabilităţii, climatul relaţiilor în cadrul colectivului; modul de organizare, coordonare şi control a activităţii instanţei; comunicarea şi comportamentul conducerii instanţei cu judecătorii şi personalul auxiliar, justiţiabilii şi ceilalţi participanţi la proces şi alte instituţii; folosirea adecvată a resurselor umane şi materiale**;** analiza dotărilor materiale ale instanţei, precum şi demersurile conducerii în sensul asigurării condiţiilor materiale necesare desfăşurării bunei activităţi; executarea bugetului alocat şi motivele neexecutării, etc[4].

Președintele instanței de judecată nu se poate implica în activitatea jurisdicțională a colegilor judecători; or, aceştia nu sunt subordonaţi ierarhic, fiind independenți în exercitarea actului de justiție. Şi *Codul de etică şi de conduită profesională a judecătorului* consacră independența judecătorului drept un principiu fundamental, în activitatea acestuia nefiind admisă niciun fel de imixtiune, nici chiar din interiorul sistemului judiciar[5]. Şi asemenea aspecte pot constitui obiect al verificărilor din partea Inspecției Judiciare.

Observăm că angajamentele președinților sunt incomparabil mai consistente, comparativ cu cele ale judecătorilor care nu dețin funcții manageriale. Şi rolul celor dintâi în cadrul procesului de verificare derulat de către Inspecția Judiciară este unul semnificativ: inițial, echipa de control și obiectivele controlului sunt prezentate conducerii instanței, cu ea fiind planificată și coordonată activitatea de control. Verificarea propriu-zisă include inspectarea modului în care președintele instanței reușește să gestioneze unitatea, să-și exercite calitativ sarcinile în calitate de conducător, dar și să coordoneze exercitarea atribuțiilor de către întreg personalul instanței. La finalul lucrărilor, actul de control întocmit de echipa de

[1] art. 7^1 alin. (6) lit. a), b), b^1), d) al Legii cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii, nr. 947-XIII din 19.07.1996. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr.15-17, din 22.01.2013.

[2] Pct. 2 al Regulamentului cu privire la volumul, metodele, temeiurile și procedura de verificare a activității organizatorice a instanțelor judecătorești la înfăptuirea justiției. Aprobat prin Hotărârea CSM nr.239/9 din 12.03.2013. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 119-121, din 31.05.2013.

[3] Pct. 25 al Regulamentului cu privire la volumul, metodele, temeiurile și procedura de verificare a activității organizatorice a instanțelor judecătorești la înfăptuirea justiției. Aprobat prin Hotărârea CSM nr.239/9 din 12.03.2013. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 119-121, din 31.05.2013.

[4] Pct. 20 al Regulamentului cu privire la volumul, metodele, temeiurile și procedura de verificare a activității organizatorice a instanțelor judecătorești la înfăptuirea justiției. Aprobat prin Hotărârea CSM nr.239/9 din 12.03.2013. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 119-121, din 31.05.2013.

[5] Art. 3 alin. (6) al Codului de etică și de conduită profesională al judecătorului. Aprobat prin Hotărârea Adunării Generale a Judecătorilor, nr. 8 din 11.09.2015. http://csm.md/files/Acte_normative/Codul_de_etica_al_judecatorului.pdf (vizitat 28.05.2018).

inspectori judiciari este comunicat conducerii instanței, acesta fiind în drept a prezenta obiecții. Un alt aspect important vizează posibilitatea prezentării propriilor opinii argumentate față de anumite aspecte organizatorice verificate, atunci când interpretarea dată de echipa de inspectori judiciari și cea dată de administrația instanței sunt distincte, aprecierea decisivă, în acest sens, fiind dată de Consiliul Superior al Magistraturii[1]. Misiunea ulterioară a conducerii este de a ține cont de observațiile incluse în actul de control, în cazul depistării unor vulnerabilități organizatorice și de a remedia deficiențele, după caz.

Este de menționat că, în rezultatul verificării activității organizatorice a instanțelor de judecată, Inspecția Judiciară, în cazul existenței unor circumstanțe întemeiate, este în drept a propune Consiliului Superior al Magistraturii evaluarea performanțelor unui anume judecător[2], deci – inclusiv evaluarea președintelui de instanță, fără a se implica, ulterior, în procedura evaluării propriu-zise, întrucât depășește competența sa funcțională. Simplul fapt că Inspecția Judiciară dispune de un asemenea drept constituie, în opinia noastră, o modalitate eficientă de determinare a conducerii instanței să-și exercite atribuțiile – jurisdicționale și manageriale – corect, transparent și calitativ. În context, remarcăm că, în mod obișnuit, evaluarea individuală a judecătorilor și inspecțiile destinate să evalueze munca unei instanțe în ansamblul său ar trebui să rămână absolut diferite. Totuși, faptele descoperite cu ocazia unei inspecții a instanței pot fi luate în calcul la evaluarea individuală a unui judecător[3].

Analogic, dacă în activitatea verificării activității organizatorice a instanței de judecată echipa de inspectori judiciari depistează elemente ale unei posibile abateri disciplinare comise de un judecător, inclusiv de președintele instanței, Inspecția Judiciară se poate autosesiza[4], fiind inițiată o procedură disciplinară împotriva judecătorului vizat.

Astfel, examinînd cadrul normativ în domeniul reglementării verificării de către Inspecția Judiciară a activității organizatorice a instanțelor de judecată, constatăm că gradul de responsabilizare a judecătorilor care exercită funcții manageriale este destul de reliefat. Și, relevant este că Inspecția Judiciară este singurul organ împuternicit prin lege cu asemenea competențe de control.

Procedura disciplinară. Posibilitatea inițierii și derulării procedurilor disciplinare în privința președinților instanțelor de judecată constituie, cu siguranță, o modalitate de responsabilizare a acestora. Rolul Inspecției Judiciare, în context, este evidențiat prin faptul că acesta este organul primar, din cadrul sistemului de autoadministrare judecătorească, care examinează sesizările privind faptele ce pot constitui abateri disciplinare comise de judecători, fiind inclusiv în drept a se autosesiza. Ceea ce profilează locul și rolul distinct al judecătorilor cu funcții de conducere în cadrul procedurilor disciplinare este faptul că, suplimentar abaterilor disciplinare enumerate exhaustiv în art. 4 alin. (1) al *Legii cu privire la răspunderea disciplinară a judecătorilor* – imputabile tuturor judecătorilor, președinții și vicepreședinții instanțelor judecătorești sunt pasibili de răspundere disciplinară pentru neîndeplinirea sau îndeplinirea cu întârziere sau necorespunzătoare, din motive imputabile acestora, a atribuțiilor stabilite de articolul 16[1] din *Legea nr. 514-XIII din 6 iulie 1995 privind organizarea judecătorească* și dacă aceasta a afectat activitatea instanței[5]. Astfel, se pune accent pe calitățile de conducător și de coordonator al activității întregului personal al instanței pe care le posedă președinții de instanțe, revenind Inspecției Judiciare misiunea de a analiza și verifica dacă exercitarea necorespunzătoare a atribuțiilor manageriale au fost de natură a afecta buna funcționare a instanței. Or, nu există un model managerial strict pentru instanțele de judecată, fiind bune acele standarde, care servesc unei bune administrări a Justiției[6].

Examinarea de către Inspecția Judiciară a petițiilor privind etica judiciară reprezintă o altă modalitate de responsabilizare a președinților instanțelor de judecată prin prisma activității Inspecției Judiciare. Cu toate că nu există deosebiri esențiale între conduita profesională așteptată de la un

[1] Pct. 33 al Regulamentului cu privire la volumul, metodele, temeiurile și procedura de verificare a activității organizatorice a instanțelor judecătorești la înfăptuirea justiției. Aprobat prin Hotărârea CSM nr.239/9 din 12.03.2013. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 119-121, din 31.05.2013.

[2] Art.13 alin.(6) lit. b) al Legii privind selecția, evaluarea performanțelor și cariera judecătorilor, nr. 154 din 05.07.2012. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 190-192, din 14.09.2012

[3] Par.39 al Avizului nr. 17 (2014) al Consiliului Consultativ al Judecătorilor Europeni (CCJE) asupra evaluării activității judecătorilor, calității justiției și respectării independenței sistemului judiciar, Strasbourg, 24 octombrie 2014. https://www.csm1909.ro/ViewFile.ashx?guid=ce8e7201-2008-4292-b1dc-b7462da77ab9%7CInfoCSM (vizitat 28.06.2018).

[4] Art. 19 alin. (1) lit. d) al Legii cu privire la răspunderea disciplinară a judecătorilor, nr. 178 din 25.07.2014. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 238-246, din 15.08.2014.

[5] Art. 4 al Legii cu privire la răspunderea disciplinară a judecătorilor, nr. 178 din 25.07.2014. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 238-246, din 15.08.2014.

[6] Par. 24 of the Opinion N 19 (2016) of the Consultative Council of European Judges (CCJE) on The Role of Court Presidents, Strasbourg, 10 November 2016. https://rm.coe.int/1680748232 (vizitat 30.05.2018)

conducător de instanță, comparativ cu cea a unui judecător care nu deține funcție de conducere, se prezumă, totuși, că cel dintâi trebuie să fie un exemplu de integritate, corectitudine, imparțialitate, demnitate, bună-cuviință, moderație în comportament pentru întregul colectiv.

Verificarea temeiurilor respingerii de către Președintele Republicii Moldova sau de Parlament a propunerii privind numirea în funcție de președinte sau de vicepreședinte de instanță reprezintă un alt mijloc prin care Inspecția Judiciară ar putea influența cariera judecătorului care aspiră la o promovare în funcție de conducere. Amintim că judecătorii judecătoriilor şi judecătorii curţilor de apel se numesc în funcţie de către Preşedintele Republicii Moldova, iar judecătorii Curţii Supreme de Justiţie - de către Parlament, în ambele cazuri la propunerea Consiliului Superior al Magistraturii. Preşedintele Republicii Moldova poate respinge o singură dată candidatura propusă de către Consiliul Superior al Magistraturii pentru numirea în funcţia de judecător pe 5 ani sau până la atingerea plafonului de vârstă şi numai în cazul depistării unor probe incontestabile de incompatibilitate a candidatului cu funcţia respectivă, de încălcare de către acesta a legislaţiei sau de încălcare a procedurilor legale de selectare şi promovare a lui[1]. În cazul judecătorilor de la Curtea Supremă de Justiție, Parlamentul este cel care informează Consiliul Superior al Magistraturii, în temeiul unui aviz al Comisiei juridice, pentru numiri și imunități, privitor la depistarea unor probe incontestabile de incompatibilitate a candidatului la funcția de judecător, de încălcare a legislației de către acesta sau a procedurilor legale de selectare și promovare[2]. Temeiurile invocate de Președintele Republicii Moldova, respectiv de Parlament, urmează a fi verificate și analizate, primar, de către Inspecția Judiciară, activitatea finalizînd cu întocmirea și remiterea către Consiliul Superior al Magistraturii a unei note informative[3]. În asemenea condiții, Inspecția Judiciară are un rol esențial în promovarea judecătorilor în funcții de conducere, cu atât mai mult că, în opinia noastră, inspectorii judiciari nu sunt limitați exclusiv la examinarea temeiurilor invocate de către Președintele țării sau de Parlament, fiind abilitați a include în notele informative orice date pertinente, necesare, în prealabil verificate, care ar putea avea un rol decisiv pentru cariera unui eventual președinte de instanță. Este evident și faptul că Inspecția Judiciară, grație capacității sale funcționale, este deținătoarea unor informații complexe și obiective despre judecători – cu sau fără atribuții manageriale, acestea fiind acumulate fie cu ocazia examinării petițiilor privind etica judiciară sau a sesizărilor privind posibilele abateri disciplinare comise de judecători, fie cu ocazia a verificării activității organizatorice a instanțelor.

Remarci. În general, evaluarea performanțelor președinților instanțelor de judecată urmează a fi efectuată de o manieră similară evaluării celorlalți judecători, cu respectarea garanțiilor legale[4]. Indiferent Indiferent de modalitatea verificărilor desfășurate de Inspecția Judiciară, acestea urmează a fi desfășurate cu respectarea independenței judecătorilor, a Justiției în general și a autorității lucrului judecat[5] - exigențe exigențe inerente funcționării organului de control menționat.

Concluzii. În concluzie, constatăm că reglementările normativ-juridice naționale fac referință la suficiente mecanisme de responsabilizare a judecătorilor, inclusiv a președinților instanțelor de judecată, prin intermediul unor verificări desfășurate de către Inspecția Judiciară din cadrul Consiliului Superior al Magistraturii. Valoarea unor atare verificări este incontestabilă, ținînd cont de faptul că au un caracter intern, fiind exercitate de Inspecția Judiciară – parte a Autorității Judecătorești și au loc cu respectarea strictă a principiilor independenței, imparțialității și integrității judecătorilor în parte și cu respectarea independenței Justiției în general.

[1] Art. 11 alin. (1)-(3) al Legii cu privire la statutul judecătorului, nr. 544-XIII din 20.07.1995. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldov, nr. 15-17, din 22.01.2013.

[2] Art. 9 alin. (2) al Legii cu privire la Curtea Supremă de Justiție, nr. 789-XIII, din 26.03.1996. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 196-199, din 12.09.2003.

[3] Pct. 8.1-8.3 ale Regulamentului cu privire la organizarea, competența și modul de funcționare a Inspecției Judiciare. Aprobat prin Hotărârea CSM nr, 89/4 din 29.01.2013. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 119-121, din 31.05.2013.

[4] Par. 41 of the Opinion N 19 (2016) of the Consultative Council of European Judges (CCJE) on The Role of Court Presidents, Strasbourg, 10 November 2016. https://rm.coe.int/1680748232 (vizitat 30.05.2018)

[5] Pct. 2.2, 5.2 ale Regulamentului cu privire la organizarea, competența și modul de funcționare a Inspecției Judiciare. Aprobat prin Hotărârea CSM nr, 89/4 din 29.01.2013. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 119-121, din 31.05.2013.